

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Проаналізовано механізми правового забезпечення щодо впровадження сталого розвитку в Україні. Основа правового забезпечення сталого розвитку передбачає Концепцію, яка визначає політику країни щодо сталого розвитку на засадах положень, закріплених у відповідних заключних документах ООН, зокрема резолюцією, прийнятою Генеральною Асамблеєю ООН “Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку на 2030 рік”, що, в свою чергу, передбачає розроблення відповідних національних, державних стратегічних документи розвитку, а в подальшому прогнозних і програмних документів, нормативно-правових актів тощо, які спрямовані на покращення якості життя та зростання добробуту громадян; ефективної реалізації та відновлення людського капіталу; зміни індустріальної парадигми мислення на інноваційну, що враховує вплив глобальних мегатрендів і розвиток технологій четвертої промислової революції; стимулювання економічної активності малого та середнього бізнесу і розвитку внутрішнього ринку; розвитку потужних коопераційних зв'язків у виробничих ланцюгах, що формуватиме SMART-спеціалізацію регіонів і відкриватиме нові ринки збуту.

Ключові слова: сталий розвиток, забезпечення сталого розвитку в Україні, правовий механізм, правовий механізм забезпечення сталого розвитку, державне управління, публічне управління.

Постановка проблеми. В контексті реформи державного управління пріоритетним напрямком є сталий розвиток в результаті впровадження Стратегії реформування державного управління України, затвердженої на період до 2021 р. Це, у свою чергу, є реакцією на зовнішні фактори впливу, зокрема, на рішення Генеральної Асамблеї ООН про нову програму у сфері сталого розвитку “Трансформація нашого світу: Порядок денний для Сталий розвиток до 2030 року”, яка включає 17 цілей розвитку та 169 завдань, пов'язаних із цим. Для України ці цілі та пов'язані з ними завдання є обов'язковими для виконання в рамках взятих на себе зобов'язань, які передбачають внесення змін до організаційно-правового механізму державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Трансформація системи державного управління в контексті сталого розвитку, а також механізми забезпечення сталого розвитку представлено у наукових працях: З. Бурик [1], Є. Карташов [2], В. Лагно [3], О. Ляшевська [4], О. Усаченко [5] О. Червякова [6] та ін. Інформаційним джерелом даного дослідження також є міжнародні та національні документи [7–12].

Мета статті – проаналізувати механізми правового забезпечення впровадження сталого розвитку в Україні.

Виклад основного матеріалу. Першим кроком щодо стратегічних документів, які декларували напрямком сталого розвитку країни, стала Концепція сталого розвитку населених пунктів, схвалена Постановою Верховної Ради України від 24.12.1999 р. (далі – Концепція) [7]. У ній визначено основні напрями державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів, правові та економічні шляхи їх реалізації. Концепцію було розроблено

керуючись Конституцією України відповідно до адміністративно-територіального устрою, а також повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, прав громадян з урахуванням Концепції державної житлової політики, Концепції державної промислової політики, Концепції соціального забезпечення населення України, а також відповідно до законодавства і з урахуванням умов соціально-економічного розвитку, історичних, санітарно-гігієнічних, екологічних, географічних і демографічних особливостей регіонів України.

Положення Концепції відповідають принципам, проголошеним у Порядку денному на XXI століття, у заключних документах Конференції Організації Об'єднаних Націй з населених пунктів (1996 р., м. Стамбул, Туреччина) та рекомендаціям Європейської економічної комісії ООН.

Концепція слугувала основою для розроблення відповідних нормативно-правових актів і програм соціально-економічного розвитку населених пунктів, забезпечення скоординованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з розв'язання практичних завдань на державному, регіональному і місцевому рівні на період 15–20 років.

Основними заходами з реалізації державної політики щодо забезпечення населених пунктів було [7]:

- 1) забезпечення раціонального використання природних ресурсів;
- 2) поліпшення соціальних умов життя населення;
- 3) забезпечення населення житлом;
- 4) удосконалення виробничої інфраструктури;
- 5) розвиток транспортної інфраструктури;
- 6) розвиток інженерної інфраструктури;
- 7) формування повноцінного життєвого середовища у населених пунктах;
- 8) поліпшення санітарно-гігієнічних умов;
- 9) захист від несприятливих природних явищ, запобігання виконанню техногенних аварій.

Наступним етапом розвитку країни в напрямку сталого розвитку стала схвалена Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015 Стратегія сталого розвитку “Україна–2020” (далі – Стратегія), яка визначала мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однією сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [8].

Метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Реалізація Стратегії передбачена за такими векторами: розвитку, безпеки, відповідальності, гордості. Відповідно до першого вектору – розвитку, визначено забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього, передусім, необхідно було відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему [8]. Дорожньої картою та першочерговими пріоритетами реалізації Стратегії за вектором розвитку до 2020 р. були: дерегуляція та розвиток підприємництва; програма розвитку малого та середнього бізнесу; податкова реформа; реформа захисту економічної

конкуренції; реформа корпоративного права; реформа фінансового сектору; реформа ринку капіталу; реформа сфери трудових відносин; реформа транспортної інфраструктури; реформа телекомунікаційної інфраструктури; програма участі у транс'європейських мережах; реформа державної митної справи та інтеграція в митну спільноту Європейського Союзу; реформа монетарної політики; програма розвитку українського експорту; реформа енергетики; програма енергоефективності; реформа сільського господарства та рибальства; земельна реформа; реформа житлово-комунального господарства; реформа статистики; програма залучення інвестицій; реформа дипломатичної служби; реформа у сфері здійснення державних закупівель; реформа державного фінансового контролю та бюджетних відносин; реформа державної служби та оптимізація системи державних органів; реформа управління державною власністю [8].

Реалізація Стратегії передбачає досягнення 25 ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ та програм, зокрема стратегічними індикаторами реалізації Стратегії є: рейтинг Світового банку "Doing Business"; кредитний рейтинг України – Рейтинг за зобов'язаннями в іноземній валюті за шкалою рейтингового агентства Standard and poor's – становитиме не нижче інвестиційної категорії "BBB"; глобальний індекс конкурентоспроможності, який розраховує Всесвітній Економічний Форум (WEF); валовий внутрішній продукт (за паритетом купівельної спроможності) у розрахунку на одну особу, який розраховує Світовий банк; чисті надходження прямих іноземних інвестицій; максимальне відношення дефіциту державного бюджету до валового внутрішнього продукту за розрахунками Міжнародного валютного фонду; максимальне відношення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до валового внутрішнього продукту за розрахунками Міжнародного валютного фонду; енергоемність валового внутрішнього продукту за даними Міжнародного енергетичного агентства; витрати на національну безпеку і оборону; чисельність професійних військових за розрахунками Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру; індекс сприйняття корупції, який розраховує Transparency International; результати опитування рівень довіри експертного середовища (адвокати, юристи) до суду; результати загальнонаціонального опитування рівень довіри громадян до органів правопорядку; оновлення кадрового складу державних службовців у правоохоронних органах, судах, інших державних органах; ліміт частки одного постачальника в загальному обсязі закупівель будь-якого з енергоресурсів; середня тривалість життя людини за розрахунками Світового банку; питома вага місцевих бюджетів у зведеному бюджеті держави; частка проникнення широкосмугового Інтернету за даними Світового банку; володіння щонайменше двома іноземними мовами випускниками загальноосвітніх навчальних закладів, що підтверджуватиметься міжнародними сертифікатами; участь у міжнародному дослідженні якості освіти PISA; показник добробуту громадян (розроблений Україною та Світовим банком); результатами загальнонаціонального опитування щодо відчуття гордості за свою державу; участь у XXXII літніх Олімпійських іграх, глобальний індекс конкурентоспроможності у боротьбі за таланти (розрахований світової бізнес-шкалою INSEAD); вхід 20 фільмів українського виробництва у широкий прокат у 2020 р.

Організаційне-правове забезпечення реалізації Стратегії відбувалась шляхом прийняття відповідних законів Верховної Радою України та низки нормативно-правових актів Кабінетом Міністрів України, зокрема щорічних планів дій реалізації Стратегії, моніторингу стану їх виконання.

Наступним етапом сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення став підписаний Президентом України В. Зеленським Указ “Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року” від 30.09.2019 р. № 722/2019.

Цілі сталого розвитку України на період до 2030 р. є орієнтирами для розроблення проектів прогнозних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України [9].

В основу даного документу покладені результати адаптації Цілей сталого розвитку з урахуванням специфіки розвитку України, що викладені у Національній доповіді “Цілі сталого розвитку: Україна” (2017 р.), де вказано, що протягом 2016 р. інклюзивний процес визначення завдань Цілей сталого розвитку відбувався за чотирма напрямками [10]:

- справедливий соціальний розвиток;
- стає економічне зростання та зайнятість;
- ефективне управління;
- екологічна рівновага та розбудова стійкості.

Суспільне бачення розвитку України до 2030 р. охоплює такі орієнтири для досягнення, як добробут та здоров'я населення, що забезпечуватимуться інноваційним розвитком економіки, побудованим на сталому використанні природних ресурсів. У структурі експорту передбачаються зміни, спрямовані на перехід до Цілей сталого розвитку України: від сировини та продуктів первинної переробки до продуктів та послуг з високим ступенем доданої вартості. Економічне зростання буде ґрунтуватися на моделі “зеленої” економіки. Завдяки заходам із енергозбереження та застосуванню енергоефективних практик суттєво має знизитися енергоємність валового внутрішнього продукту. Частка виробництва екологічно чистої енергії неухильно зростатиме, витісняючи, перш за все, традиційні технології, що дозволить суттєво зменшити викиди парникових газів у атмосферу. Це сприятиме покращенню якості життя населення без шкоди довкіллю і стане вагомим чинником зростання тривалості життя [10].

Таким чином для забезпечення сталого розвитку країни, закріпленого у відповідних заключних документах ООН, передбачається розроблення відповідних національних, державних стратегічних документи розвитку, які відповідають положенням, що, в свою чергу, є обов'язковими для виконання країнами-учасницями (підписантами) і передбачають в подальшому розроблення прогнозних і програмних документів, нормативно-правових актів тощо.

Проте залишається невизначеною сама Концепція сталого розвитку країни на заміщення, зокрема Концепції сталого розвитку населених пунктів, яка була прийнята Постановою Верхової Ради України від 24.12.1999 р. № 359-XIV і розрахована на 15–20 років. Необхідність прийняття такої Концепції для України зумовлена насамперед міжнародними зобов'язаннями щодо сталого розвитку, підписавши “Декларацію тисячоліття ООН”, Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також схвалення Цілей сталого, що були прийняті на 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН зі сталого розвитку у підсумковому документі “Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку на 2030 рік”. І реакцією України на прийняту резолюцію ООН щодо сталого розвитку стали затверджені Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019 “Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року”.

У грудні 2019 р. Комітетом Верховної Ради з питань економічного розвитку були проведені слухання “Впровадження Концепції сталого розвитку України до 2030 року”, де була представлена Концепція сталого розвитку України до 2030 р., положення та принципи якої є основою для розроблення програм діяльності Кабінету Міністрів України, стратегій, державних цільових програм, нормативно-правових актів та керівних документів з питань соціально-економічного розвитку в Україні. Метою Концепції є впровадження нової правової-соціально-екологічно-економічно збалансованої моделі розвитку країни, де найвищою цінністю є Людина, а головною рушійною силою розвитку – реалізація креативного потенціалу нації. Також Концепцією передбачено базові принципи реалізації, зокрема: людиноцентричність, інноваційність, збалансованість, відповідальність, безпека, інклюзивність, справедливість. Досягнення мети зазначеної Концепції забезпечується шляхом виконанням відповідних завдань, а саме: розвиток людського потенціалу нації та ефективне використання її креативного потенціалу; забезпечення національної безпеки, включаючи військову, енергетичну, екологічну, економічну, інвестиційну, демографічну, інформаційну безпеку та кібербезпеку; впровадження моделі ефективного публічного управління та інституційної спроможності; забезпечення технологічної модернізації економіки, включаючи інфраструктуру та промисловий комплекс, розвиток прозорого інвестиційного та конкурентного середовища, захист прав власності та інвестицій; забезпечення рівного доступу бізнесу, у тому числі малих і середніх підприємств, до ресурсів, ринків і фінансів; забезпечення збалансованості та прозорості витрат державного і місцевих бюджетів, а також розвиток публічно-приватного партнерства задля фінансування інфраструктурних та високотехнологічних проєктів; збереження незалежної політики Національного банку України, врівноваженої взаємодії ефективної банківської системи, пенсійної системи, страхової політики та фондового ринку; розвиток ринку праці шляхом стимулювання підприємців до створення нових робочих місць в тому числі у високотехнологічних секторах економіки, впровадження ефективної міграційної політики та регулювання зростання оплати праці й добробуту населення України.

Концепцією передбачено вісім механізмів реалізації політики сталого розвитку України до 2030 р., які визначають сукупність державно-політичних рішень, спрямованих на досягнення поставлених цілей і завдань забезпечення сталого розвитку України через інституційні, нормативно-правові та бюджетні зміни, зокрема:

1) суспільний договір (рамкові правила, соціальна відповідальність сторін) – розвиток держави та суспільства можливий виключно на основі певних усталених та загальноприйнятих норм економічної, політичної, соціальної поведінки, відносин між владою, бізнесом і громадянським суспільством, що має бути визначено і формалізовано як суспільний договір;

2) зміна парадигми державного управління – впровадження принципів належного врядування – належне врядування оптимально застосовує та впроваджує права людини, забезпечуючи їх використання усіма громадянами, воно необхідне для всіх рівнів публічного управління та характеризується координатією короточасних дій окремих сторін із довгостроковим плануванням за допомогою спільних бачень та цілей;

3) структурна модернізація національної економіки за мережевим принципом – глобальні та швидкі зміни світового виробництва з переміщенням певних його ланок у країни з нижчими витратами призводять до формування глобальних мереж виробництва та торгівлі, що буде і надалі поглиблюватись,

а поступова лібералізація торгівлі усуватиме адміністративні й бюрократичні перепони на шляхах руху товарів, нададі спрощуючі участь у глобальних мережах виробництва товарів і комплектуючих та надання послуг;

4) стимулювання економічної активності та розвитку внутрішнього ринку – процес стимулювання економічної активності має здійснюватися на основі усунення держави від впливу на оперативну діяльність бізнесу та зосередження на політиці створення рамкових умов для його розвитку, прозорого інвестиційного та конкурентного середовища, розвитку інноваційної інфраструктури, забезпечення рівного доступу бізнесу, в тому числі малих і середніх підприємств до ресурсів, ринків і фінансів;

5) розвиток креативної економіки – творчість, знання та доступ до інформації стали потужними драйверами економічного зростання у світі, як показує досвід розвинених країн. Процес стимулювання креативної економіки потребує формування потужної науково-дослідницької мережі, стимулювання інновацій у підприємстві, створення повноцінної інфраструктури креативних індустрій, обліку “творчої компоненти” в статистиці кожної галузі, введення поняття креативної інтенсивності при розробці обсягу заробітних плат та оподаткуванні підприємницької діяльності;

6) ефективна реалізація та розвиток людського й соціального капіталу – розвиток людського капіталу нації вимагає створення безпечного середовища життєдіяльності, сприятливого клімату для розвитку сукупності сформованих і розвинених продуктивних здібностей, особистісних рис і мотивацій людини внаслідок набутих знань і здібностей, які реалізуються у праці;

7) фінансове забезпечення сталого розвитку – сталий розвиток України має базуватися на новій економіко-політичній парадигмі, що вимагає відповідного фінансового механізму та врівноваженої взаємодії ефективної банківської системи, пенсійної системи, страхової політики, бюджетно-фіскальної політики, фондового ринку, проведення приватизації державного майна, яке не може використовуватися ефективно;

8) стійка інвестиційна безпека – забезпечення сприятливого інвестиційного клімату та стійкої інвестиційної безпеки в Україні набуває стратегічної важливості. Сутність інвестиційної безпеки полягає у збалансуванні зростання обсягів залучення інвестицій із збереженням соціально-економічного комфорту для громадян та екологічної безпеки.

Зазначені в Концепції механізми запускаються в дію завдяки внутрішнім ресурсам та залученню ззовні неборгових фінансових потоків.

Прийняття та реалізація положень Концепції сталого розвитку України до 2030 р. дасть змогу досягти: покращення якості життя та зростання добробуту громадян; ефективної реалізації та відновлення людського капіталу; зміни індустріальної парадигми мислення на інноваційну, що враховує вплив глобальних мегатрендів і розвиток технологій четвертої промислової революції; стимулювання економічної активності малого та середнього бізнесу і розвитку внутрішнього ринку; розвитку потужних коопераційних зв'язків у виробничих ланцюгах, що формуватиме SMART-спеціалізацію регіонів і відкриватиме нові ринки збуту.

Концепція сталого розвитку України до 2030 р. є основою для формування нормативно-правової бази діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в частині формування політики сталого збалансованого розвитку, її положення можуть уточнюватися й доповнюватися під час формування та реалізації державної політики сталого розвитку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, основою для формування правового механізму забезпечення сталого розвитку має бути відповідна Концепція, яка визначає політику країни щодо сталого розвитку на засадах положень, закріплених у відповідних заключних документах ООН, зокрема резолюцією, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН “Трансформація нашого світу: Порядок денний сталого розвитку на 2030 рік”, яка є обов’язковими для виконання країнами-учасницями (підписантами) і передбачає в подальшому розроблення відповідних національних, державних стратегічних документи розвитку та прогнозних і програмних документів, нормативно-правових актів тощо.

Список використаних джерел

1. Бурик З. М. Теоретико-методологічні засади державного регулювання сталого розвитку України : автореф. дис. ... д-ра держ. упр. Київ, 2018. 36 с.
2. Карташов Є. Г. Формування та розвиток механізмів державного управління стійкістю регіональних еколого-економічних систем : автореф. дис. ... д-ра держ. упр. Київ, 2016. 40 с.
3. Лагно В. Т. Механізми державного управління сталим розвитком регіонів на засадах регіонального та транскордонного співробітництва : автореф. дис. ... д-ра держ. упр. Маріуполь, 2015. 38 с.
4. Ляшевська О. І. Державне регулювання валового регіонального продукту як чинник сталого розвитку регіону : монографія. Харків : Друк. Мадрид, 2016. 199 с.
5. Усаченко О. О. Становлення парадигми сталого розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 1 (55). С. 62–71.
6. Червякова О. В. Механізми трансформації державного управління в умовах суспільних змін : монографія. Київ : ТОВ “НВП” Інтерсервіс”, 2015. 390 с.
7. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верхової Ради України від 24.12.1999 р. № 1359-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14> (дата звернення: 11.02.2020).
8. Про стратегію сталого розвитку “Україна 2020” : Указ Президента від 12.01.2016 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015> (дата звернення: 11.02.2020).
9. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента від 30.09.2019 р. № 722/2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> (дата звернення: 11.02.2020).
10. Національна доповідь “Цілі сталого розвитку: Україна” / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Київ, 2017. 176 с. URL: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf (дата звернення: 11.02.2020).
11. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (дата звернення: 11.02.2020).
12. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 11.02.2020).

Khymchak V. V.,

*Postgraduate Student, Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv
ORCID 0000-0003-2146-1570*

ANALYSIS OF LEGAL SUPPORT MECHANISMS FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN UKRAINE

There was further development the conceptual foundations of the sustainable development formation at the present stage of public administration transformation in Ukraine, which, in the context of public administration reform, provides for sustainable development as a result of the implementation the Government Management Reform Strategy approved by the Government for the period until 2021. This, in turn, is a reaction to external factors of influence, in particular, to the decision of the UN General Assembly on a new program in the sustainable development field “Transformation of our world: Agenda for Sustainable Development by 2030”, which includes

17 development goals and 169 related tasks. For Ukraine, these goals and related tasks are mandatory to fulfill, within the framework of the obligations undertaken, which provide for amendments to the organizational and legal mechanism of public administration.

The article analyzes the mechanisms of legal support for the implementation of sustainable development in Ukraine. The Sustainable Development Legal Framework is based on a Concept that defines a country's sustainable development policy on the basis of the provisions set out in the relevant UN final instruments, including the resolution adopted by the UN General Assembly, Transforming Our World: A 2030 Agenda for Sustainable Development in turn, it involves the development of relevant national, state strategic development documents, and subsequently forward-looking and programmatic documents, regulatory acts, etc., aimed at reprimanding spare quality of life and welfare of citizens; effective implementation and restoration of human capital; changes in the industrial paradigm of thinking on innovation, taking into account the impact of global megatrends and the development of technologies of the fourth industrial revolution; stimulation of economic activity of small and medium-sized businesses and development of the internal market; development of strong cooperative links in production chains that will shape SMART specialization of regions and open up new markets.

Keywords: sustainable development, sustainable development in Ukraine, legal mechanism, legal mechanism for sustainable development, public administration.

References

1. Buryk, Z.M. (2018). Teoretyko-metodolohichni zasady derzhavnoho rehulyuvannya staloho rozvytku Ukrayiny. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukraine].
2. Kartashov, E.G. (2016). Formuvannya ta rozvytok mekhanizmiv derzhavnoho upravlinnya stiykisty regional'nykh ekoloho-ekonomichnykh system. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukraine].
4. Lagno, V.T. (2015). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnya stalym rozvytkom rehioniv na zasadakh rehionalnoho ta transkordonnoho spivrobotnytstva. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Mariupol [in Ukraine].
5. Usachenko, O.O. (2019). Formation of the paradigm of sustainable development. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnya, vol. 1 (55), 6–71*. URL: <http://apdu.journal.kharkiv.ua/index.php/apdu> [in Ukraine].
6. Chervyakova, O.V. (2015). Mekhanizmy transformatsiyi derzhavnoho upravlinnya v umovakh suspilnykh zmin. [in Ukraine].
7. Pro Kontseptsiyu staloho rozvytku naselenykh punktiv: Postanova Verkhovoyi Rady Ukrayiny vid 24.12.1999 r. № 1359-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1359-14>.
8. Pro stratehiyu staloho rozvytku "Ukrayina 2020": Ukaz Prezydenta vid 12.01.2016 r. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
9. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrayiny na period do 2030 roku: Ukaz Prezydenta vid 30.09.2019 r. № 722/2019. Legislation of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>.
10. Natsionalna dopovid "Tsili staloho rozvytku: Ukrayina". (2017). Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny. URL: http://www.un.org.ua/images/SDGs_NationalReportUA_Web_1.pdf.
11. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.
12. Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu, z odniyei storony, ta Yevropeyskym Soyuzom, Yevropeyskym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

Надійшла до редколегії 28.02.2020 р.